

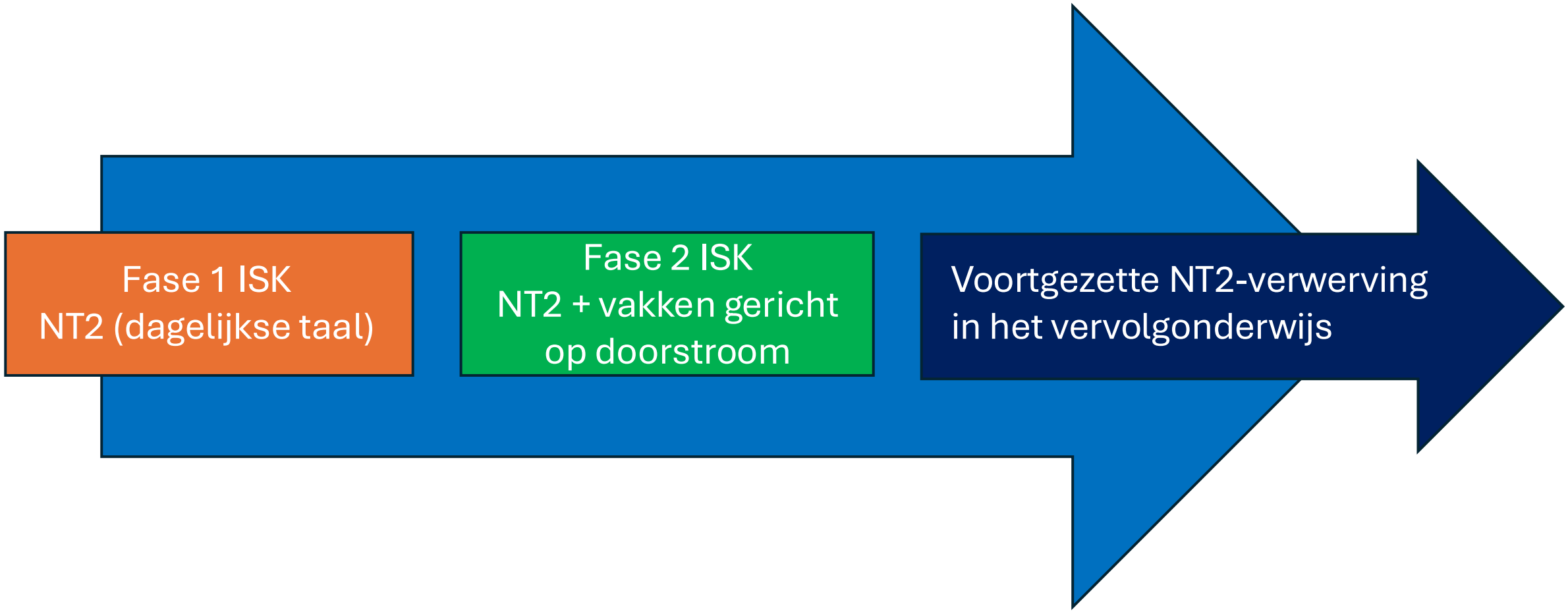
De tien geboden van het onderwijs NT2 aan nieuwkomers in het vo

Folkert Kuiken, Universiteit van Amsterdam

Landelijke Studiedag LOWAN-VO
Nieuwegein, 2-11-2026

THE OTHER WAY
THIS WAY
THAT WAY

De doorgaande taalleerlijn

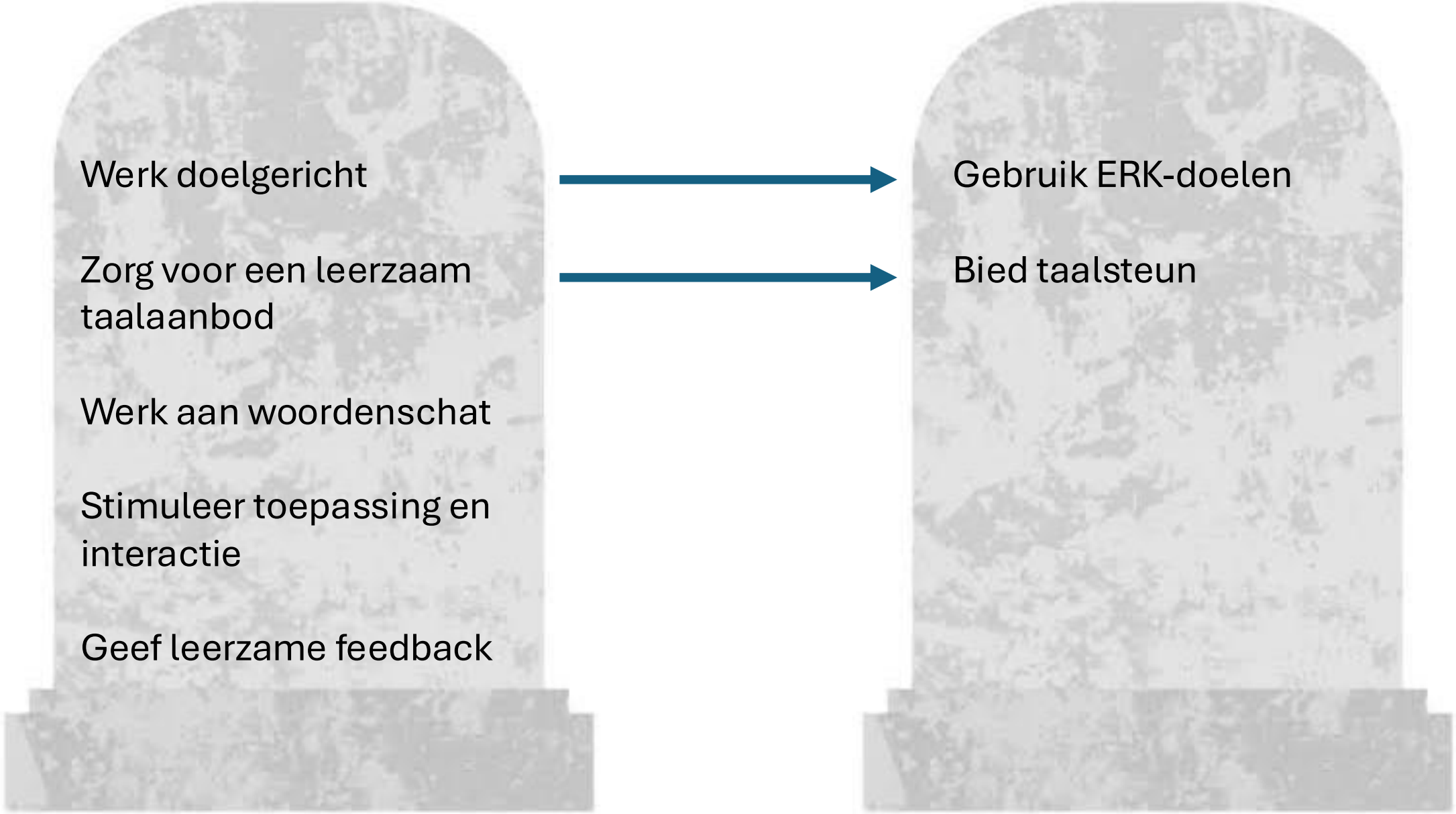

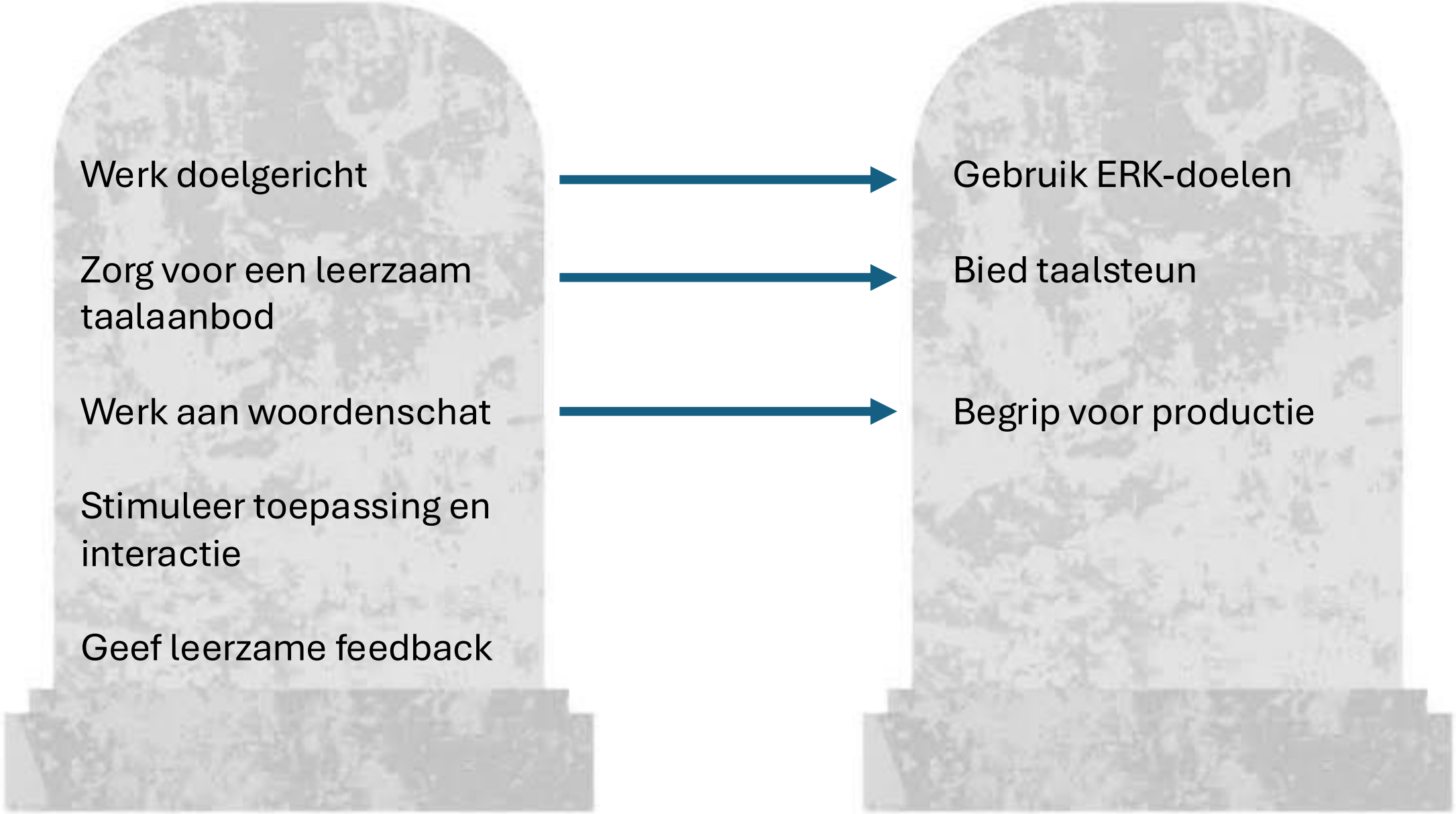
Taalontwikkelend lesgeven

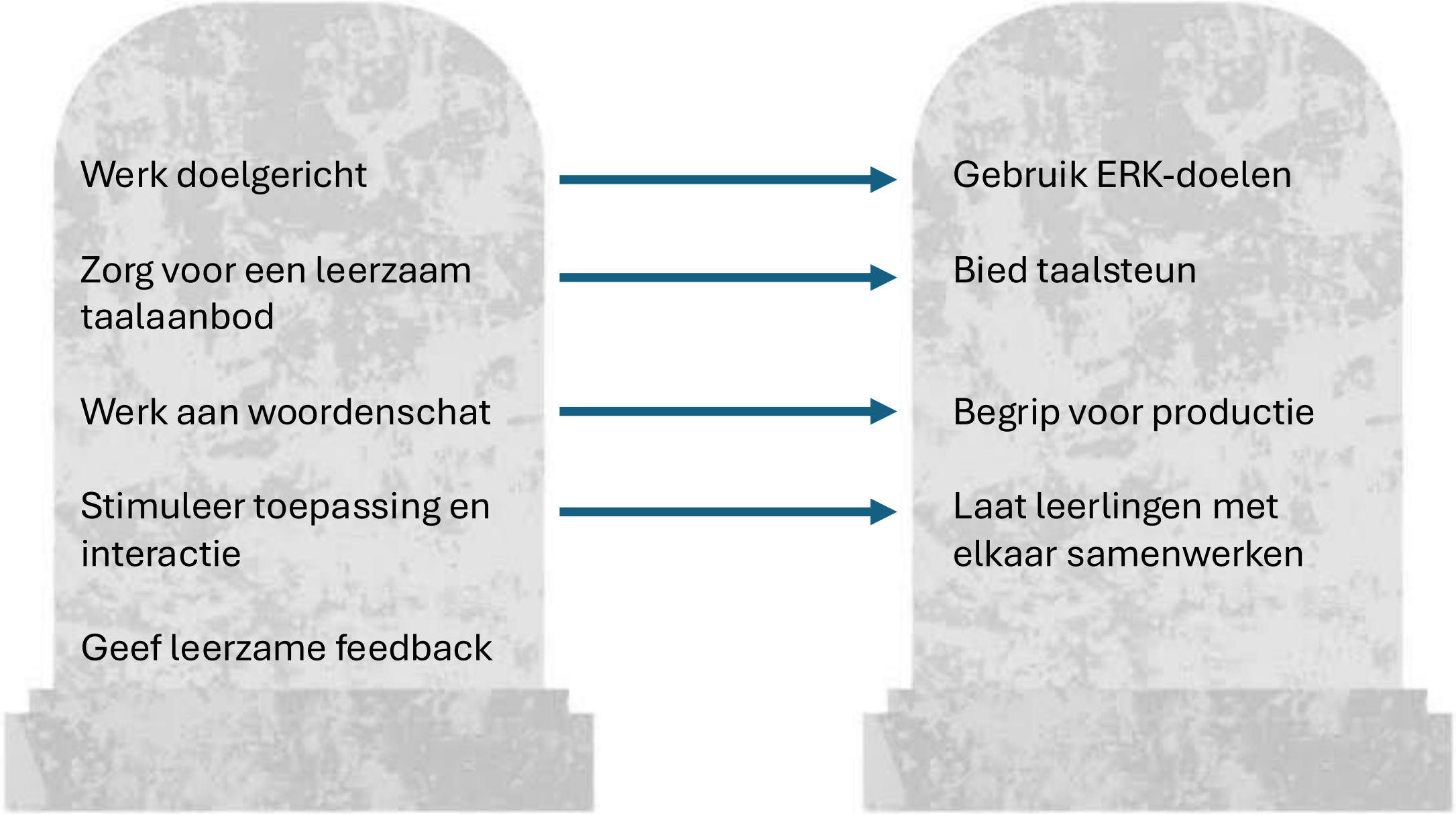

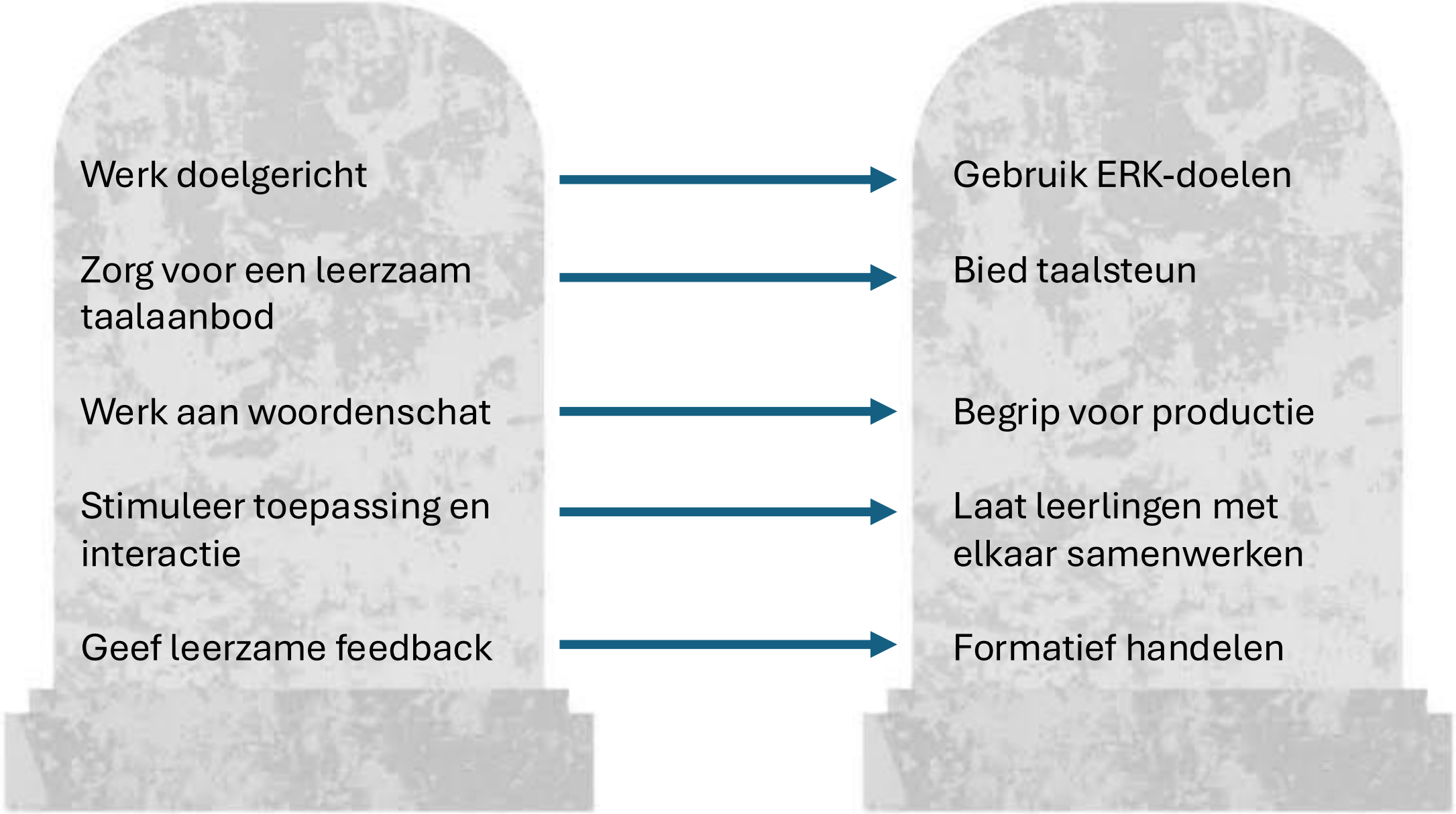

Werk doelgericht
Zorg voor een leerzaam taalaanbod
Werk aan woordenschat
Stimuleer toepassing en interactie
Geef leerzame feedback

Werk doelgericht
Zorg voor een leerzaam taalaanbod
Werk aan woordenschat
Stimuleer toepassing en interactie
Geef leerzame feedback
Gebruik ERK-doelen

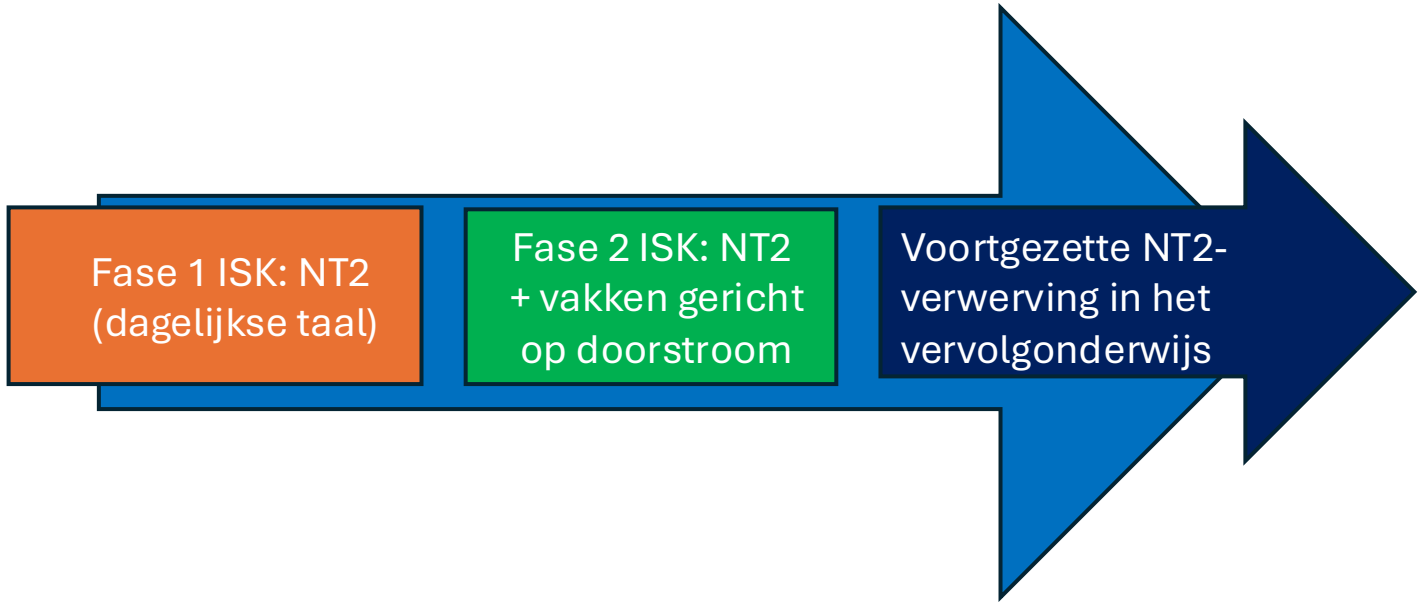

Werk doelgericht
Zorg voor een leerzaam taalaanbod
Werk aan woordenschat
Stimuleer toepassing en interactie
Geef leerzame feedback
Gebruik ERK-doelen
Bied taalsteun

Werk doelgericht
Zorg voor een leerzaam taalaanbod
Werk aan woordenschat
Stimuleer toepassing en interactie
Geef leerzame feedback
Gebruik ERK-doelen
Bied taalsteun
Begrip voor productie

Werk doelgericht
Zorg voor een leerzaam taalaanbod
Werk aan woordenschat
Stimuleer toepassing en interactie
Geef leerzame feedback
Gebruik ERK-doelen
Bied taalsteun
Begrip voor productie
Laat leerlingen met elkaar samenwerken

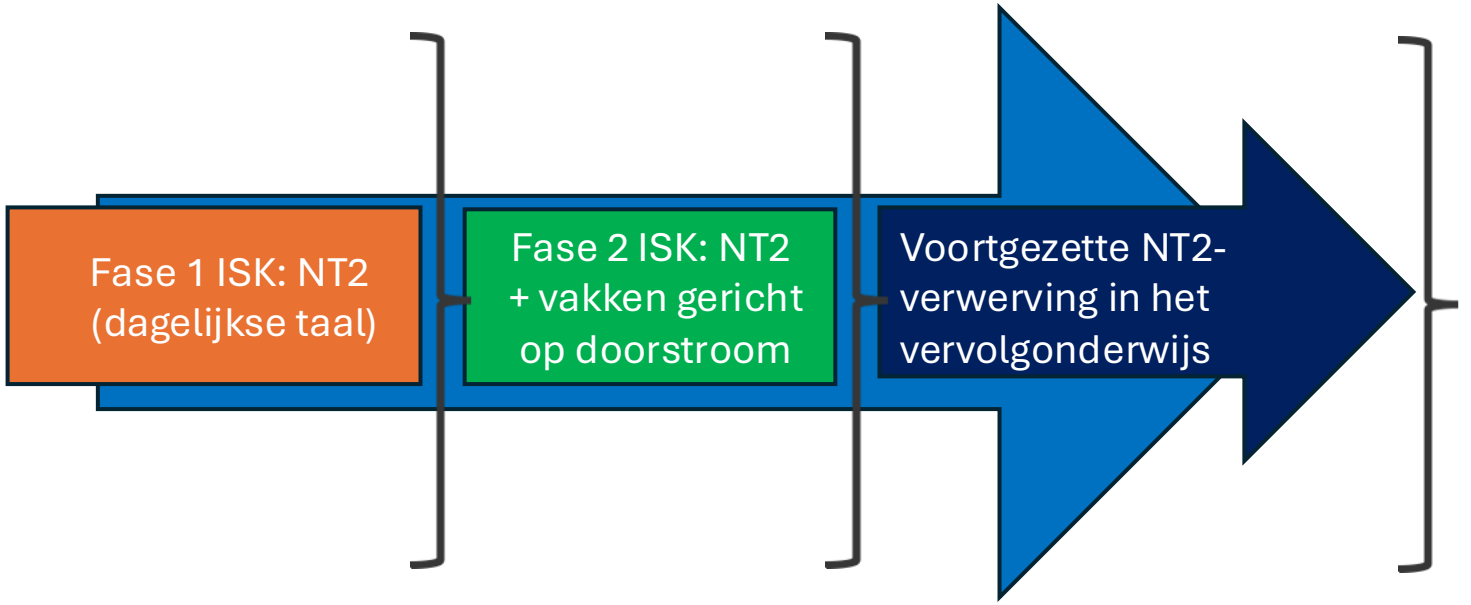

Werk doelgericht
Zorg voor een leerzaam taalaanbod
Werk aan woordenschat
Stimuleer toepassing en interactie
Geef leerzame feedback
Gebruik ERK-doelen
Bied taalsteun
Begrip voor productie
Laat leerlingen met elkaar samenwerken
Formatief handelen

I. Werk doelgericht

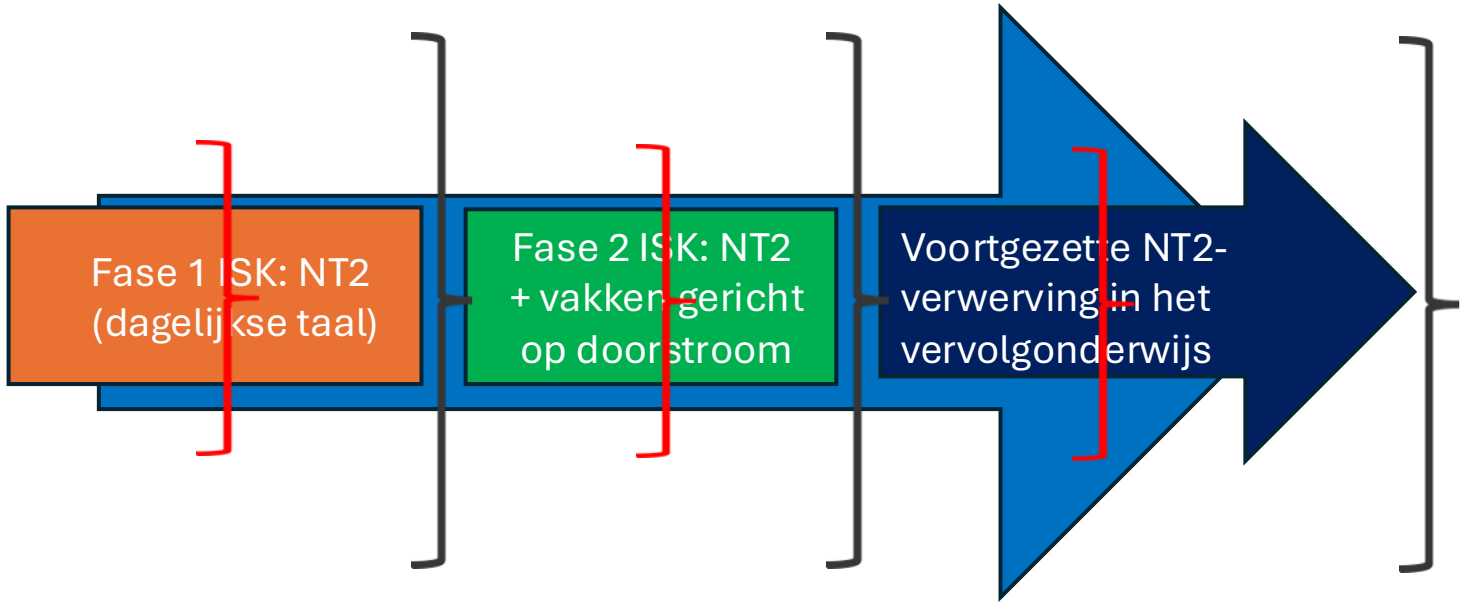
I. Werk doelgericht

- Eind-/Streefdoelen

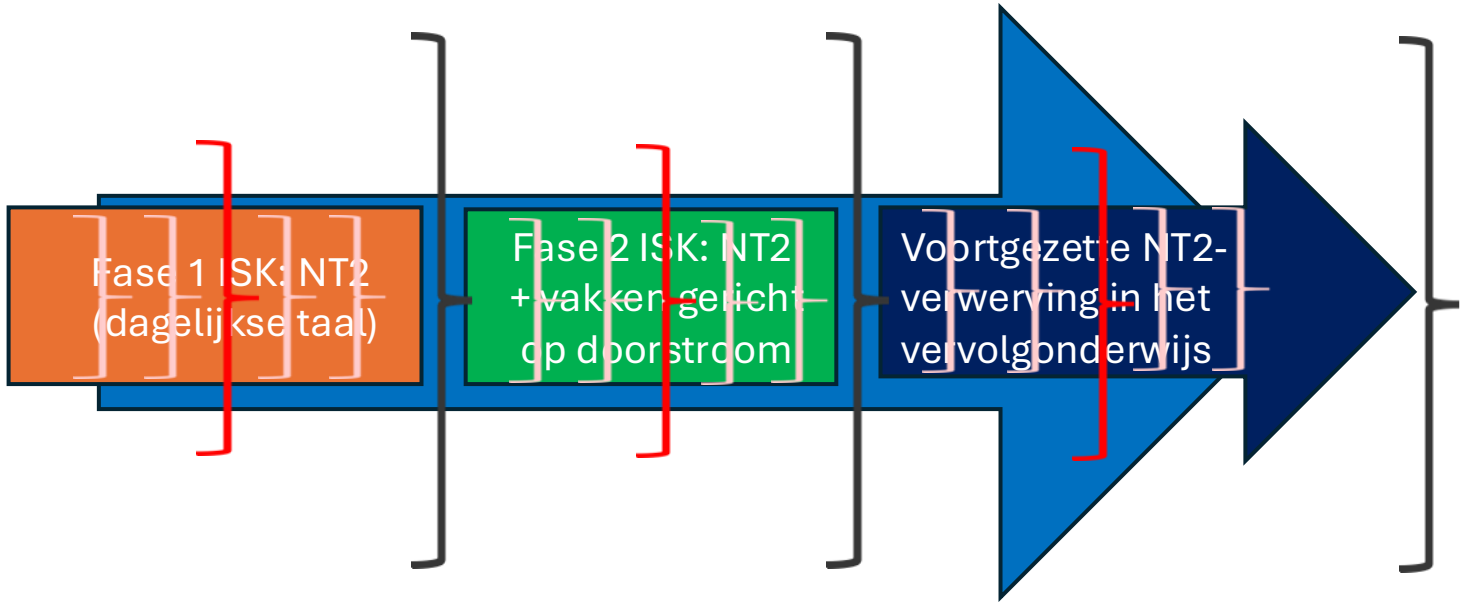
I. Werk doelgericht

- Eind-/Streefdoelen
- Tussentijdse doelen

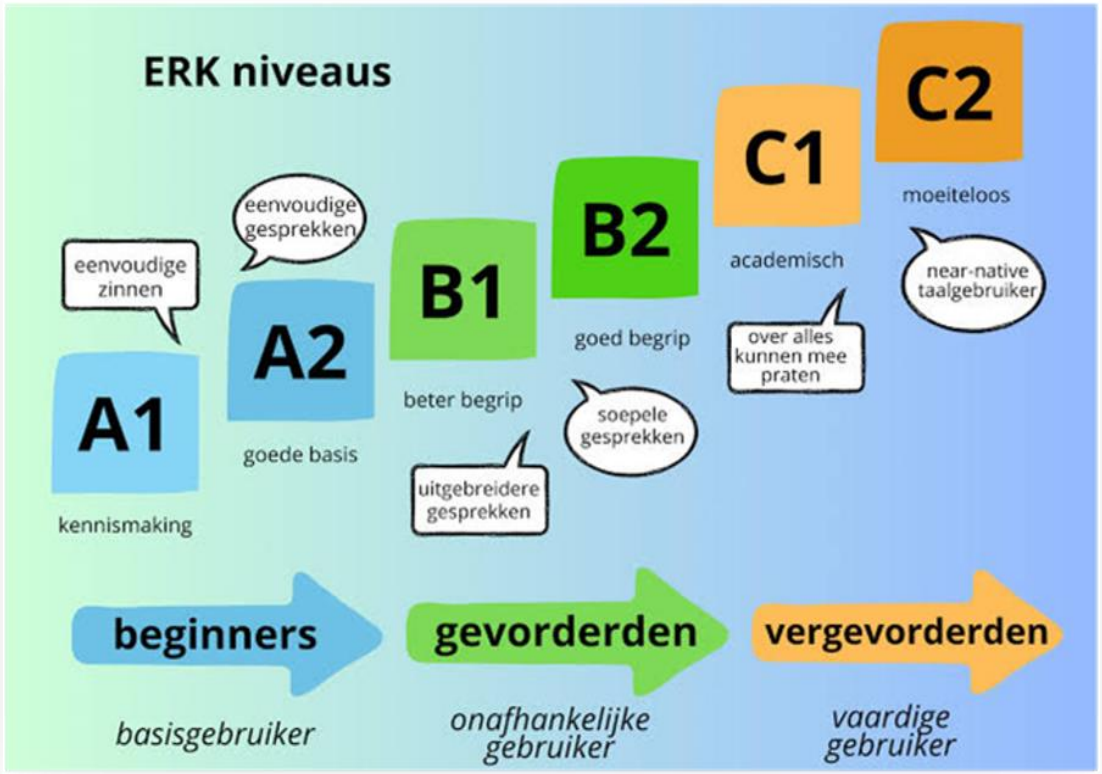

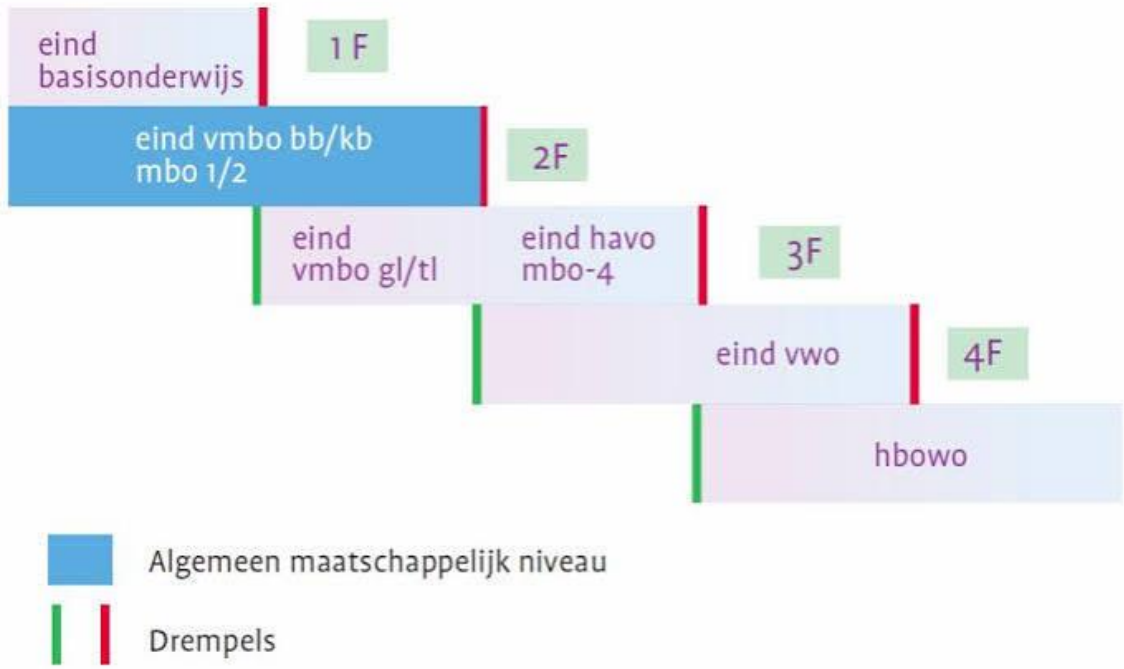
I. Werk doelgericht

- Eind-/Streefdoelen
- Tussentijdse doelen
- Lesdoelen

Europees Referentiekader of Referentiekader taal?

Referentiekader taal ↔ ERK

Kader	Laaggeletterd		Geletterd				
Referentiekader Taal (Meijerink)	**Instroom**		**1F** *Eind basis-school*	**2F** *Eind vmbo/ mbo-2/3*	**3F** *Eind havo/ mbo-4*	**4F** *Eind vwo*	
ERK (Europees Referentiekader)	**Pre-A1**	**A1**	**A2**	**B1**	**B2**	**C1**	**C2**

II. Gebruik ERK-doelen

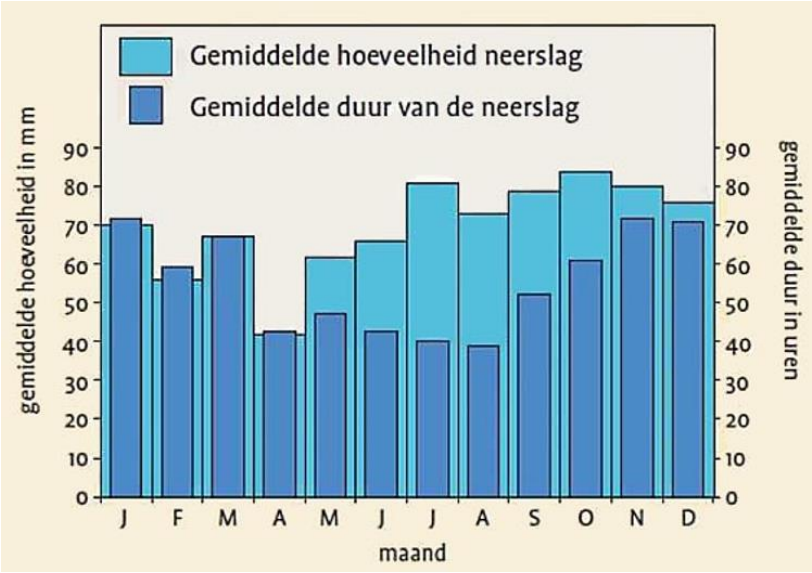
- Can-do statements: Vaardigheid - Context

- Spreken A1
  - Kan simpele, voornamelijk op zichzelf staande frasen produceren over mensen en plaatsen.
- Lezen A2
  - Kan korte, eenvoudige teksten begrijpen, die uit vaak voorkomende woorden bestaan, waaronder ook een aantal woorden uit de gemeenschappelijke internationale woordenschat.
- Lezen B1
  - Kan met voldoende begrip directe feitelijke teksten lezen over onderwerpen die betrekking hebben op het eigen interessegebied.

Functionele taalleerdoelen

Doelen formuleren

- Maak het taalleerdoel zichtbaar voor de leerling
- Doe dat in de vorm van een *can do statement*: Ik kan…
- Geef (deel)vaardigheid en context aan

Voorbeelden

- Ik kan een grafiek begrijpen van de neerslag in Nederland
- Ik kan in een tabel de neerslag in Nederland invullen
- Ik kan een pitch houden over de neerslag in mijn thuisland

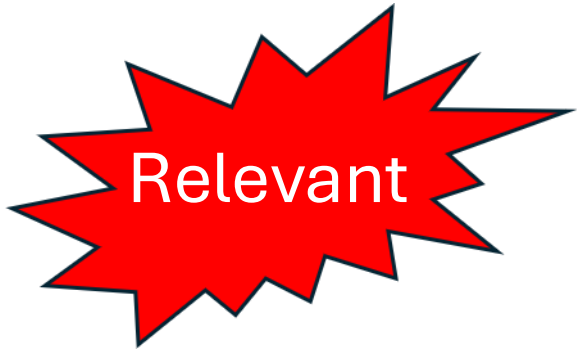
III. Zorg voor leerzaam taalaanbod

III. Zorg voor leerzaam taalaanbod

VEEL

III. Zorg voor leerzaam taalaanbod

VEEL

III. Zorg voor leerzaam taalaanbod

VEEL

Relevant

Begrijpelijk (i + 1)

IV. Bied taalsteun (scaffolding)

- Geplande taalsteun
  - Visuele ondersteuning, schema's
  - Voorkennis activeren
  - Denken-delen-uitwisselen
  - Hardop denken (modeling)

- Interactieve taalsteun
  - Spreektempo aanpassen
  - Extra nadruk
  - Vooropplaatsing
  - Eenvoudiger woordkeus en zinsbouw

N.B. Niet te veel versimpelen!

Luizen en vlooien

Aan het hof van Lodewijk de 14e wist niemand iets van hygiëne en dat gaf twee grote problemen. Ten eerste liepen overal luizen en vlooien omdat de mensen zich bijna nooit wasten. Daardoor zaten de pruiken van de mensen vol met luizen en vlooien. Ze wasten zich ook niet omdat de koning wassen ongezond vond.

Aan het hof van Lodewijk de 14e wist niemand iets van hygiëne.
Overal liepen luizen en vlooien.
De mensen wasten zich bijna nooit.
De pruiken van de bedienden zaten vol met luizen en vlooien.
De koning vond wassen ongezond.

Niet te veel versimpelen! Bied *rijke* teksten aan

Luizen en vlooien

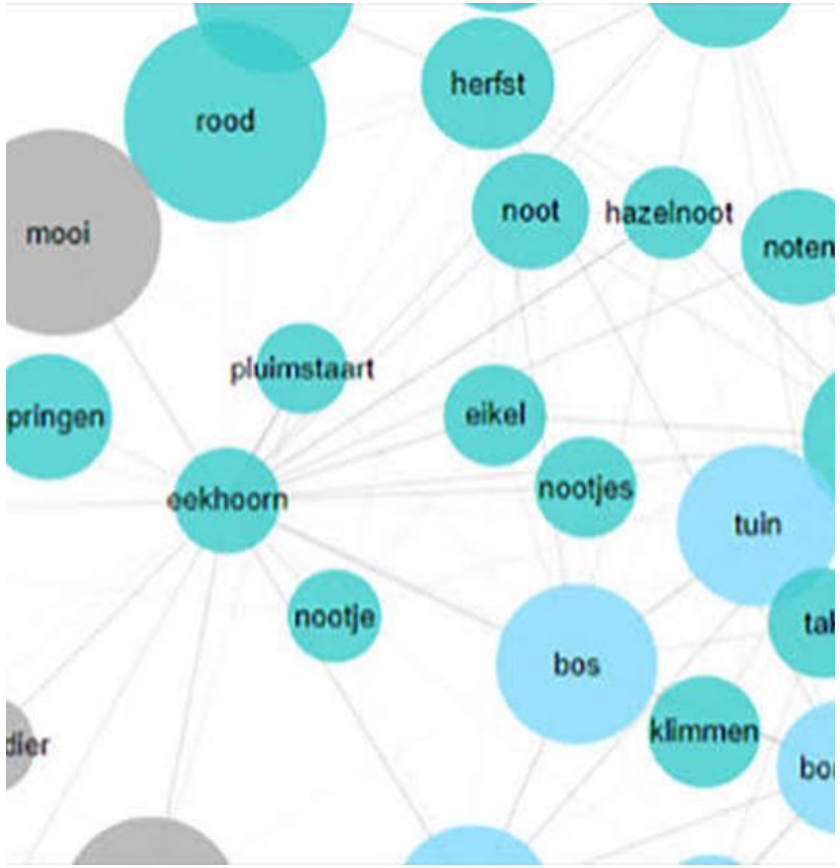
Aan het hof van Lodewijk de 14e wist niemand iets van hygiëne en *dat* gaf twee grote problemen. *Ten eerste* liepen overal luizen en vlooien *omdat* de mensen zich bijna nooit wasten. *Daardoor* zaten de pruiken van de mensen vol met luizen en vlooien. Ze wasten zich ook niet *omdat* de koning wassen ongezond vond.

Aan het hof van Lodewijk de 14e wist niemand iets van hygiëne.
Overal liepen luizen en vlooien.
De mensen wasten zich bijna nooit.
De pruiken van de bedienden zaten vol met luizen en vlooien.
De koning vond wassen ongezond.

V. Werk aan woordenschat

- Woordenschat =
  = voorspeller van leesvaardigheid

- Leesvaardigheid =
  = voorspeller van schoolsucces

Welke woorden?

Algemene woorden

Boodschappen doen, winkel, kopen, betalen

Schooltaalwoorden

Aanvankelijk, verklaren, verschaffen, namelijk

Algemene vak- en beroepstaalwoorden

Spijsvertering, voedsel, afmeting, bevestigen

Specifieke vak- en beroepstermen

Sinus, isobaar, fotosynthese, feodalisme, base, tempereren, wielkuip

Welke woorden?

Algemene woorden

Boodschappen doen, winkel, kopen, betalen

Schooltaalwoorden

Aanvankelijk, verklaren, verschaffen, namelijk

Algemene vak- en beroepstaalwoorden

Spijsvertering, voedsel, afmeting, bevestigen

Specifieke vak- en beroepstermen

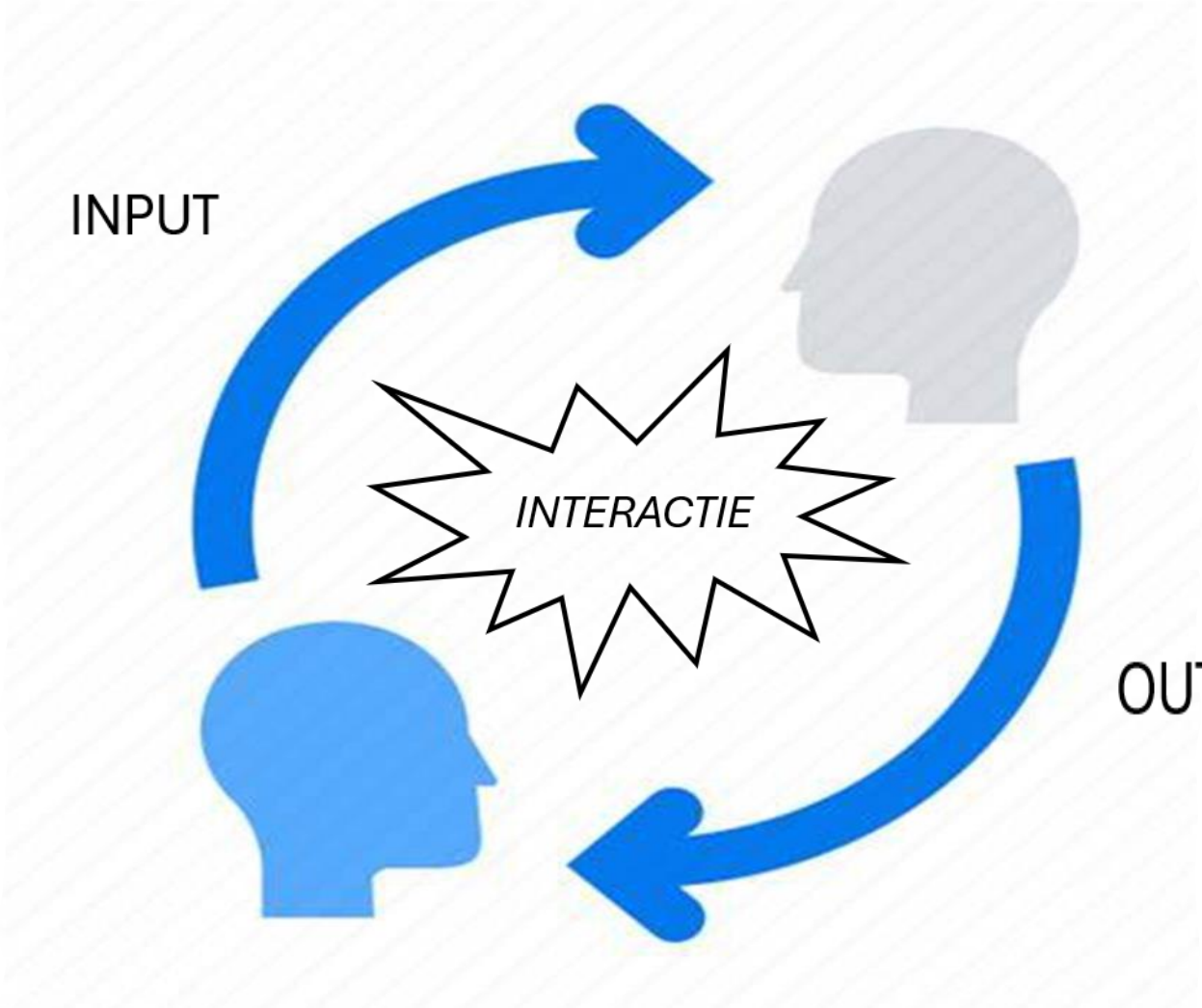
Sinus, isobaar, fotosynthese, feodalisme, base, tempereren, wielkuip

VI. Begrip voor productie

ERK-niveau	Begrip	Productie
A2	2.000	?
B1	5.000	4.000
B2	12.000	7.000

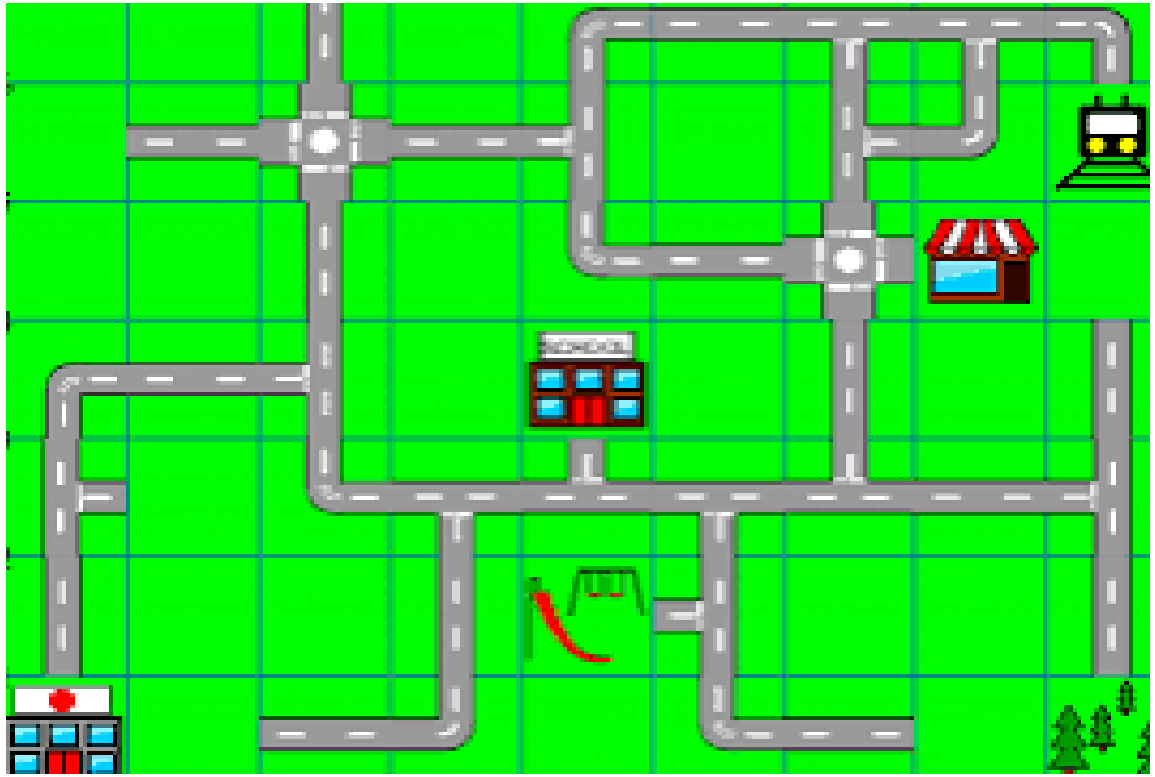
Groep	Geschatte receptieve woordenschat
Nederlandstalig kind, begin bao	4.000
Nederlandstalig kind, eind bao	15.000
Eerstejaarsstudent	25.000-40.000
Student Rechten, laatste jaar	60.000

VII. Stimuleer toepassing en interactie

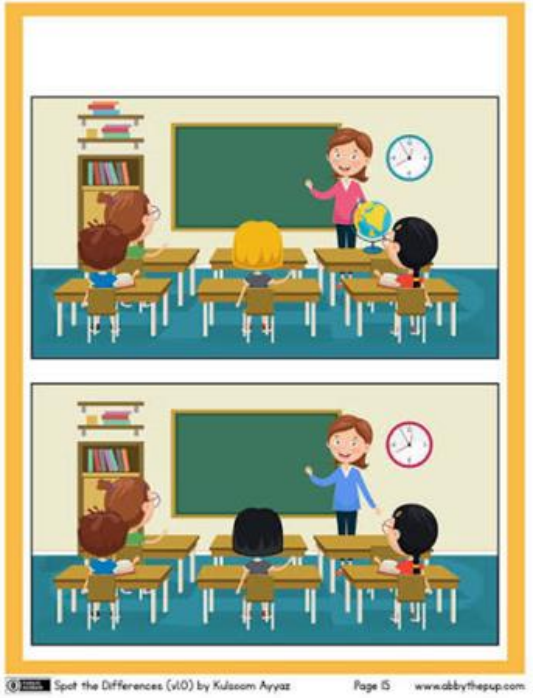

VIII. Laat leerlingen met elkaar samenwerken

- Brainstormsessie
- Taalspelletjes
- Routekaart
- Interview
- Meningen uitwisselen
- Probleemoplossende taak

Taken met een informatiekloof: wederzijdse afhankelijkheid

- Zoek de verschillen
- Twee versies van een bijna identieke plattegrond
- Ontbrekende gegevens aanvullen in een tabel
- Samen een afspraak, uitstapje,menu, etc. plannen
- Op basis van verschillende teksten een tijdlijn maken of een overkoepelende vraag beantwoorden

Maandag 19-20.30 Conditietraining	***Donderdag*** 18-21 Koopavond
Dinsdag 20-22 Gospelkoor, daarna borrelen	***Vrijdag***
Woensdag	***Zaterdag***

De agenda van Yolanda

Maandag	***Donderdag***
Dinsdag 18.30 Tennissen	***Vrijdag*** 23.00 Dansen in de Poco Loco
Woensdag 18.30 Maxwell ophalen om te voetballen	***Zaterdag***

De agenda van Umberto

Maandag	***Donderdag*** 19.15 Niet vergeten: Maria bellen
Dinsdag	***Vrijdag*** 18-19 Zwemmen
Woensdag 19-21 Voetballen	***Zaterdag*** 20.00 Video kijken bij Jacques

De agenda van Maxwell

Maandag 19-20.30 Conditietraining	***Donderdag***
Dinsdag 19-20 Computercursus	***Vrijdag***
Woensdag	***Zaterdag*** 20.00 Video kijken bij Jacques

De agenda van Vanessa

IX. Geef leerzame feedback

Keuzes

- Feedback op vorm, inhoud of proces?
- Onmiddellijke of uitgestelde feedback?
- Expliciete of impliciete feedback?
- Directe of indirecte feedback?

Expliciete of impliciete feedback?

- Expliciete feedback
  - A: Ik heb nieuwe schoenes
  - B: Nee, het is niet schoenes, maar schoenen

- Impliciete feedback
  - A: Ik heb nieuwe schoenes
  - B: O, heb je nieuwe schoenen? (= recast)
    En waar heb je die gekocht? (= expansie)

Directe of indirecte feedback?

- Directe feedback
  - De man breekte zijn sluetelbeen

Directe of indirecte feedback?

- Directe feedback
  - De man ~~breekte~~ zijn ~~sluctelbeen~~

brak sleutelbeen

Directe of indirecte feedback?

- Directe feedback
  - De man ~~breekte~~ zijn ~~sluetelbeen~~
    brak sleutelbeen
- Indirecte feedback
  - De man (breekte) zijn sluetelbeen
    S

(...) = verkeerde vorm

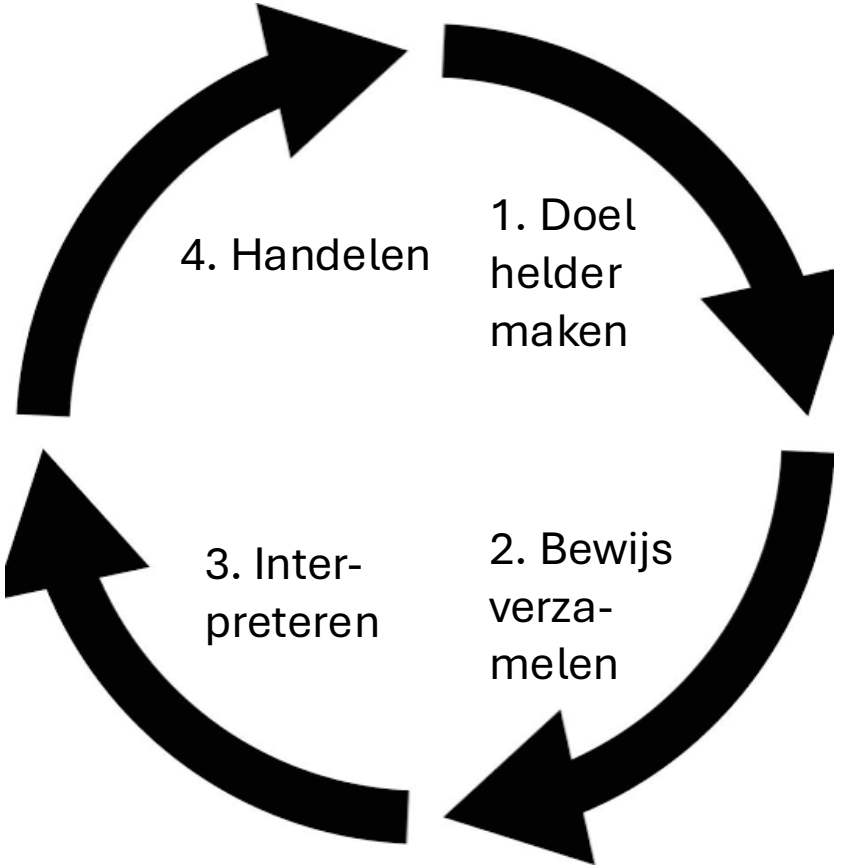
S = spellingsfout

Directe of indirecte feedback?

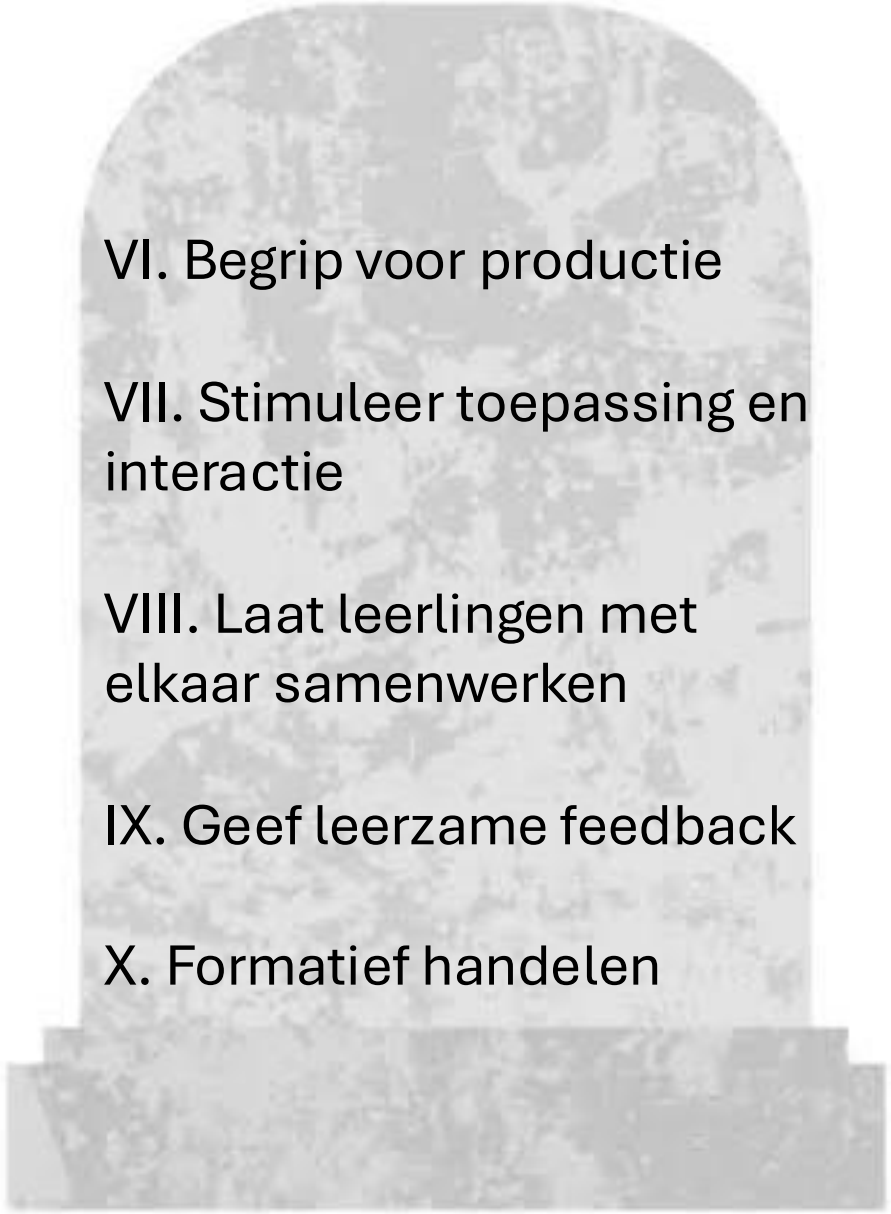
- Directe feedback
  - De man ~~breekte~~ zijn ~~sluetelbeen~~
    brak sleutelbeen
- Indirecte feedback
  - De man (breekte) zijn sluetelbeen (...) = verkeerde vorm
    S S = spellingsfout
- Geef bij grammaticale fouten: directe feedback
  bij niet-grammaticale fouten: indirecte feedback
  - De man ~~breekte~~ zijn sluetelbeen
    brak S

X. Formatief handelen

1. Doel helder maken
   - Leg uit wat de leerling moet kennen en kunnen
2. Bewijs verzamelen
   - Haal gericht informatie op over waar de leerling staat
3. Interpreteren
   - Bekijk waar hiaten of misvattingen zitten bij de leerling
4. Handelen
   - Pas de les, instructie of opdracht aan als vervolgstap en controleer of dit helpt

I. Werk doelgericht
II. Gebruik ERK-doelen
III. Zorg voor een leerzaam taalaanbod
IV. Bied taalsteun
V. Werk aan woordenschat

VI. Begrip voor productie
VII. Stimuleer toepassing en interactie
VIII. Laat leerlingen met elkaar samenwerken
IX. Geef leerzame feedback
X. Formatief handelen

